

In memoriam Gubicz András (1820-1869)

200 éve született a legendás honi ekegyáros

Gubicz András – a honi ekegyártás nagy elődje, egyik úttörője – **200 esztendővel ezelőtt, 1820. október 20-án** a Szolnok vármegyei Tarna parti faluban, **Jászkóhalmán** született. A szegény földműves családból származó Gubicz Andrást az elemi iskolai, valamint a kovácmesterség alapismereteinek elsajátítása szülőfalujához kötötte. Ezután elszegődött kovácsinasnak, majd a tanoncévek után Jászkóhalmán nyitott műhelyt, közben elvégzett Pesten egy gyógykovács tanfolyamot, hogy ezzel is szélesebb körben tudja földijeit parasztságát szolgálni.

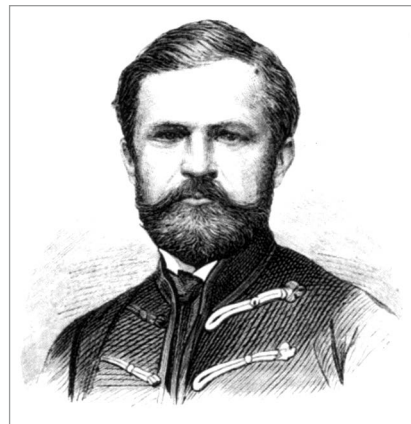
Gubicz Andrást már kora ifjúságától fogva a paraszti gazdaság, a földművelés

legfontosabb munkaeszközei, elsősorban az eke és szántás gépei, eszközei érdekelték. Ilyen irányú érdeklődésének kielégítésére azonban falujában nem nyílt lehetőség, ezért feleségével, élete párjával Pestre költözött, ahol nagyhírű kovács és lakatos mesterek üzemeiben bontakoztatta rátermettségét.

1850-ben mint segéd a jóhírű Farkas István gazdasági gépgyárában vállalt munkát, ahol alkalmá nyílt a gazdasági munkaeszközök tüzetes megismerésére. 1857-ben az újjászervezett Országos Magyar Gazdasági Egyesület (OMGE) alapító tagja lett, ami lehetővé tette a gazdákkal való szorosabb szakmai kapcsolat kiépí-

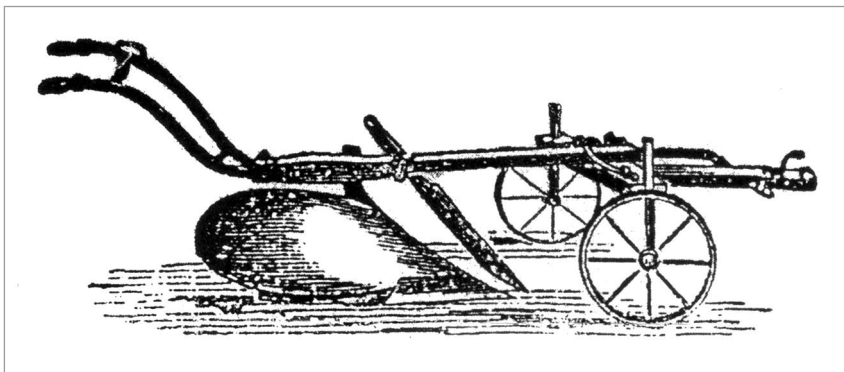
„Csak a munka fejt ki, csak az tartja fel a testnek és léleknek erejét; csak a munka tesz hasznossá magunk és polgártársainkra nézve.”

(Deák Ferenc)

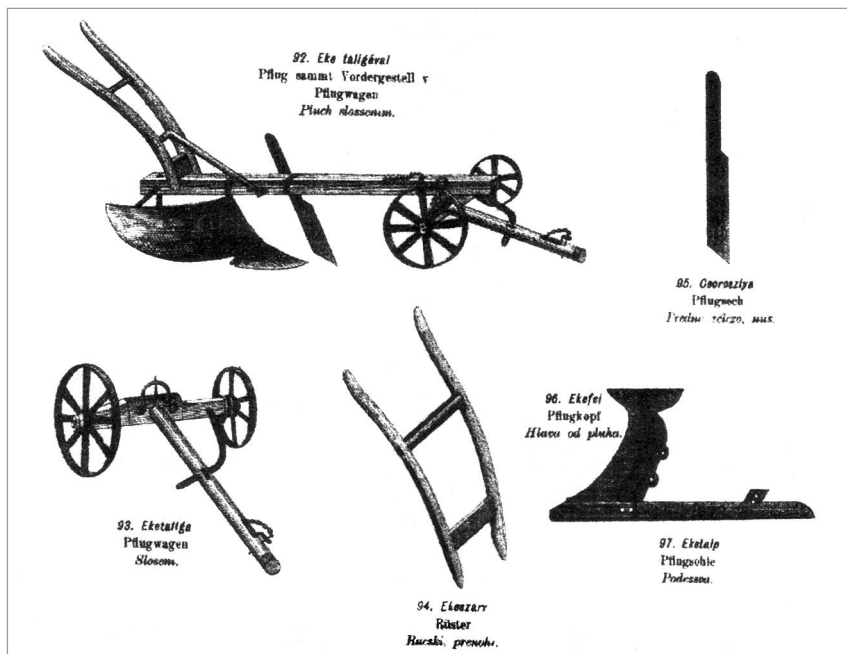

Gubicz András (1820-1869)

Taligával, késes csorozlyával szerelt Gubicz-eké

A Gubicz-féle taligás eke tartozékai

tését. Benkő Dániel (1799-1883) – a kor jeles agráriusa –, aki ebben az időben az OMGE egyik vezetője is volt, Gubicz Andrással szoros munkakapcsolatot létesített.

1865-ben a pesti Kollerich Pál rostagyáros támogatásával gyárüzemet alapított, ahol az ekegyártásra helyezte a főhangsúlyt. Gubicz András ekegyártásának alapjául nagyrészt a már jól bevált és közkedvelt angliai és **Vidats István (1802-1853)** pesti mezőgazdasági gépgyáros produktumai szolgáltatták az etalont. (A Gubicz-eké fogalom lett a gazdátársadalomban.) A kiváló Gubicz-ekéket a gazdáközönség hamar megkedvelte. Ercsiben 1859-ben, Tótmegyeren 1860-ban rendezett országos szántóversenyen és gépbemutatón első díjat nyert. A pesti gyár a legnagyobb sikerét a londoni világiállításon aratta, ahol a Gubicz-ekéket a zsűri aranyéremmel díjazta. Ezt a nagy sikert követte a párizsi világiállításon szerzett bronzérem. Ebben az évtizedben a Gubicz gazdasági gyár (manufaktúra) a hazai gépgyártásban jelentősen megszilárdította helyzetét. Az ekék mellett gyártottak még különböző fogatos talajművelő eszközöket, vetőgépeket, magrostákat, lovasjárgánnyal hajtott szögesdobos cséplőt.

Gubicz András munkagépeit a korabeli újságokban imígyen hirdette: „Ezen gépek nálam a legjutányosabb árért készen kaphatók, de megrendeléseket mind ilyenekre, mind másokra is elfogadok s azokat

a legrövidebb idő alatt, a legpontosabban elkészítem. A legjobb anyagok beszerzése és gépeimnek szilárd és tartós készítése lévén főtörekvésem: gyártmányaimért egy évig, kezeskedem; áraitam új, austriai értékben szabom.”

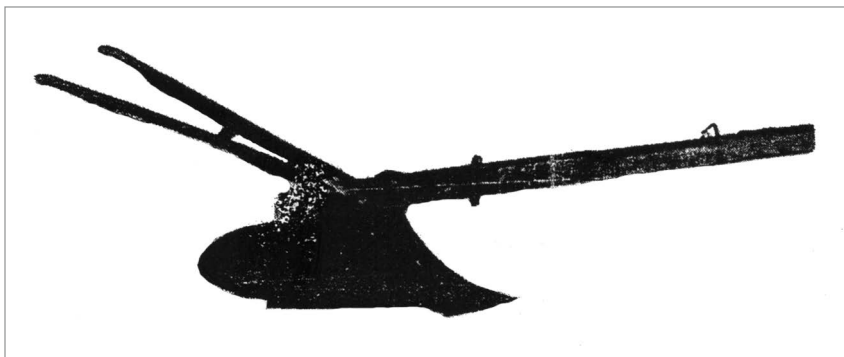
A világhíres ekegyártó fáradhatatlan munkával, alázattal a század élvonalába került, és soha nem felejtette el jázsági paraszti gyökereit, ahonnan elindult. A magyar ekegyártás hőskorának egyik kiválósága, Gubicz András még nem töltötte be az ötven esztendő, amikor hirtelen, 1869. október 16-án Pesten elhalálozott. A világhíres ekegyártó földi maradványai szülőfalujában nyertek örök nyugalom. Gyárüzeme, mivel nem voltak gyerekei, utódai, akik átvehették volna, hamarosan feloszlott és bezárta kapuit. Az általa készített ekéket a XIX. század második felében kiállításokon, gépbemutatókon, gépversenyeken a gazdaközönség még rendszeresen szemügyre vehette.

A nagy ekegyártó élete alkonyán jelentős tőkével rendelkezett, gyermekei, utódai nem lévén, vagyonának szinte teljes egészét végrendeletében nemes közcélra hagyta: *„Egy ösztöndíjra a pesti Politechnikumnál (Magyar Királyi József Műegyetem) hagyok 11 000 forintot azzal a kikötéssel, hogy annak kamataiból egy tehetséges hallgató végezhesse tanulmányait.”*

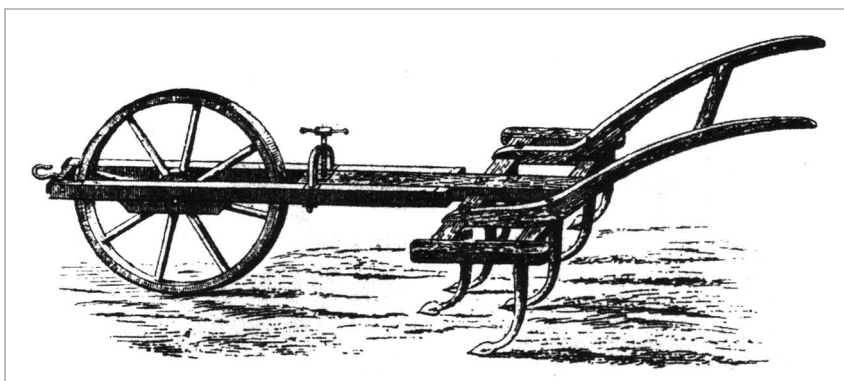
2010-ben Budapesten a Váci utcában – ahol hajdanában a derék gépész iparos, gépgyártó üzeme működött – Jászjákóhalma Önkormányzata, a Gubicz András Gazdakör, a Jákob Baráti Társaság, valamint a Gubicz család márvány emléktábla elhelyezésével rótták le kegyeletét Jászjákóhalma szülőltje előtt.

Az elmúlt esztendőben a néhai ekegyártó jázsági leszármazottjai, emlékének tisztelői, élükön Gubicz Lászlóval még a múlt esztendőben elhatározták, hogy Jászjákóhalmán életéről és munkásságáról méltó módon megemlékeznek a nagy ekegyártó születésének 200 éves évfordulójáról, síremlékének megkoszorúzásáról. Ember tervez, Isten végez, mondja a régi magyar közmondás. A koronavírus megjelenése azonban ezt a nemes elhatározást nem tette lehetővé.

Balassa Iván (1917-2002) etnográfus a Magyar Mezőgazdasági Múzeum főigazgató helyettese a nagy ekegyártóról így vélekedett: *„Gubicz András ekéivel és más gazdasági eszközeivel nagymértékben támogatta a magyar földművelés fejlődé-*

Fagerendelyes Gubicz-ekke (A Magyar Mezőgazdasági Múzeum tulajdona)

Fakeretes extirpátor

sét, amikor külföldi szerszámokat úgy honosított meg, hogy azt helyi viszonyokhoz alkalmazta. Működésének korszakában (1855-1869) a fa és félvasekék aránya országosan 10:90-ről 50:50%-ra változott. Ebben

az ő munkája is nagy mértékben belejátszott. Nemcsak kiváló tervező, de jó üzletember is volt.”

Réz Gyula
muzeológus

Emléktábla az egykori gyárépület helyén épült lakóház falán, a Váci utca 74. szám alatt (2010)

